

Asia: VN/32728/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Pyydettyä lausuntona luonnoksesta sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

- 1) Veron rajausta tulee toteuttaa siten, että se huomioi koko konsernin oman sähkön kulutuksen
- 2) Veron määräytymisessä käytettävää kohtuullista tuotto prosenttia tulee merkittävästi nostaa ja huomioida vieraan pääoman osuus
- 3) Verokertymä poikkeaa huomattavasti EU-asetuksen mukaisesta tuottokatolla kerättävistä tuotoista. Veron tasoa tulee kohtuullistaa
- 4) Muut huomiot tulevaisuuden investointien turvaamiseksi

Taustaa

Metsäteollisuudella on Suomessa paljon vientituotteita valmistavia tehtaita, jotka toimivat globaalissa kilpailutilanteessa. Jotta asiakkaiden tarvitsemat tuotteet saadaan valmistettua, vähäpäästöistä sähköä tarvitaan runsaasti. Metsäteollisuuden sähkönkulutus on hieman alle 20 terawattituntia vuodessa, mikä vastaa noin viidennestä Suomen sähkönkulutuksesta. Samaan aikaan toimialan oma fossiilivapaa sähköntuotanto on noussut ja nousee edelleen uusien investointien myötä. Metsäteollisuus on silti edelleen omassa tuotannossaan huomattavasti suurempi sähkön käyttäjä kuin tuottaja.

Tuotantoprosessien yhteydessä tuotetaan biopohjaisilla polttoaineilla merkittävässä mittakaavassa myös sähköä. Tämä sähköntuotanto tukee muuta sähköjärjestelmää etenkin sähkön hinnan huipputunteina, koska metsäteollisuuden sähköntuotanto ei ole sääriippuvaista vaan hyvin vakaata. Tehtailla tapahtuvan sähköntuotannon lisäksi metsäteollisuuden yritykset ovat investoineet merkittävästi muuhun fossiilivapaaseen sähköntuotantoon kuten ydin- ja vesivoimaan.

1) Veron rajausta tulee toteuttaa siten, että se huomioi koko konsernin oman sähkön kulutuksen

Metsäteollisuuden tehtailla tuottavat merkittävän määrän sähköä prosesseissaan. Osa tehtaista on yliomavaraisia tarvitsemansa sähkön osalta ja osa taas tarvitsee ulkopuolista sähköä tehtailla toimintaan. Teollisuusyritykset ovat toteuttaneet sähkönhankintaansa eri tavoin ja niiden sähköntuotantolaitokset voivat olla omia juridisia yrityksiä. On täysin selvää, että konsernin sisäinen sähkökauppa tulee sulkea ehdotetun veron ulkopuolelle. Veron tulisi kohdistua vain aidosti siihen sähköön, joka konsernista myydään markkinoille huomioiden koko konsernin sähkönkulutuksen.

Lisäksi esityksessä tulee korjata sisäisen liiketoiminnan määritelmä, koska luonnoksessa oleva määritelmä syrjii eri toimijoita hyvin sattumanvaraisesti pelkän konsernirakenteen erilaisuuden vuoksi. Lakiesitys ei ota huomioon kaikkia tilanteita, joissa sähkönmyynti ja -kulutus ovat eri konserniyhtiöissä, minkä vuoksi sisäisen sähköliiketoiminnan tarkastelu olisi sallittava konsernitasolla. Esitetty 10 § perustuu erillisyyhtiökohtaiseen tarkasteluun eikä pykälässä eliminoida toiselle konserniyhtiölle myytyä sähköä, vaikka lain tarkoituksena on verottaa vain markkinoille myyty sähkö eikä sisäistä myyntiä. Lain 10 §:n määritelmään tulee tehdä lisäys, joka poistaisi veromallin syrjivyyden eri yhtiörakenteiden välillä, koska veron määrä ei voi riippua yhtiörakenteista. Käsityksemme mukaan muutos voisi olla tehtävissä esimerkiksi alla olevan pykälämuotoilun kautta.

10 § Yrityksen sisäinen sähköliiketoiminta

Edellä 4 §:ssä tarkoitettu tuottorajan ylittävä voitto on verosta vapaa, jos voitto on syntynyt yrityksen tai saman konsernin yrityksen sisäisestä sähköliiketoiminnasta, jonka liikevaihto sisältyy yrityksen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon. Yrityksen sisäisellä sähköliiketoiminnalla tarkoitetaan sähkön tuotantoa tai toimitusta yrityksen sähköliiketoiminnasta kulutettavaksi yrityksen tai saman konsernin yrityksen muussa liiketoiminnassa. Yrityksen sisäisestä sähköliiketoiminnasta syntyneeksi voitoksi katsotaan se suhteellinen osuus tuottorajan ylittävästä voitosta, joka vastaa yrityksen tai

saman konsernin yrityksen muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannusten suhdetta yrityksen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon.

Edellä tarkoitettu yrityksen saman konsernin yrityksen muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannukset huomioidaan yrityksen sisäisen sähköliiketoiminnan voiton laskemisessa vain siltä osin kuin sitä ei samanaikaisesti huomioida tämän yrityksen saman konsernin yrityksen omassa 1 momentin mukaisessa voiton laskelmassa.

Suomalaisen vientiteollisuuden lisäverottaminen tilanteessa, jossa useat muut maat päinvastoin tukevat teollisuuden sähkönhankintaa, on huonoa teollisuuspolitiikkaa. Suomen metsäteollisuus on investoinut merkittävästi sähköntuotantoon, joka on suureksi avuksi mm. nykyisessä energiakriisissä. Teollisuuden näkökulmasta ei pidä syntyä tilannetta, jossa vero kohdistuisi konsernin sisällä tuotettuun ja kulutettuun sähköön. Tämä heikentäisi suomalaisten tehtaiden kilpailukykyä suhteessa muissa maissa toimiviin tehtaisiin, jotka ostavat sähköä itse omistaman tuotannon sijaan.

2) Veron määräytymisessä käytettävää kohtuullista tuottoprosenttia tulee merkittävästi nostaa

Luonnoksen mukaan vero 33 % määräytyisi sähköliiketoiminnan tulokselle, joka ylittää 5 % suuruisen tuoton laskettuna sähköliiketoimintaan sitoutuneen oman pääoman määrälle. EU-asetuksen mukainen tuottokatto (180 €/MWh) määrittää EU:n näkemystä ylisuuresta tuotosta, joka kohdistuu ainoastaan markkinoilta saataville tuotoille tietyin reunaehdoin. Ylituoton määritelmässä tulisi tarkastella aiempien periodien tuottoa, jotta "ylituottoa" voitaisiin edes havaita. On täysin selvää, että sähkömarkkinoilla tuotantomuotojen ominaisuuden poikkeavat toisistaan, jolloin esim. vesivoiman saama tuotto ei ole verrannollinen useisiin muihin tuotantomuotoihin.

Sähkömarkkinalain mukainen vaatimus sähköliiketoiminnan eriyttämiselle on lähtökohtaisesti kohdennettu yrityksille, joiden päätoimialana on energiantuotanto ja verkkoliiketoiminta tai muu sellainen energialiiketoiminta, joka on luonteeltaan monopolimaista. Teollisuudessa vaatimus sähköliiketoiminnan eriyttämisestä muodostaa haasteen erityisesti siltä osin, miten yrityksen mankala-osuudet ja oma tuotantoprosesseihin liittyvä sähköntuotantokapasiteetti on käsitelty osana yrityksen kokonaisliiketoimintaa ja kirjanpitoa. Tehtaiden ulkopuoliset sähköntuotantoyksiköt ovat pääsääntöisesti mankala-yhtiöiden taseessa, jolloin sitoutuneelle omalle pääomalle laskettu 5 % tuotto on hyvin matala, eikä kuvaa mankala-yhtiöön investoineen yrityksen ottamaa riskiä millään tavoin. Sähköverkkoliiketoiminnan kohtuullinen tuotto on määritetty 4 % koko sitoutuneelle pääomalle. Sähköverkot ovat paikallisia monopoleja, joten kilpailluilla markkinoilla toimivalla sähköntuotannolle kohtuullisen tuoton määritelmän pitäisi olla merkittävästi korkeampi. Toisaalta myöskään tehdasyksiköiden omia sähköntuotantolaitteistoja ei ole eritelty yhtiöiden kirjanpidossa sellaisella yhteismitallisella tavalla, että esityksen mukaista tuottovaatimusta olisi mahdollista soveltaa suoraan edellyttäen, että verotus toteutuu tasapuolisesti.

Vero kohdistuisi ankarasti niihin yhtiöihin, joiden tase on kevyt. Yhtiöt, jotka tuottavat suuren osan sähköstään erillisten Mankala-yhtiöiden kautta, joutuvat epäedullisempaan asemaan yritysraenteen johdosta. Mikäli luonnoksen mukainen veromalli kuitenkin toteutetaan, tulee veromallin ns. kohtuullisen tuoton rajan perustua yritysکوhtaiseen tarkasteluun tai 5 %:n rajaa nostaa huomattavasti. Esitetty 5 %:n raja ei ole riittävä kattamaan tosialliset oman pääoman tuottovaatimukset ja energia-alan investointien normaalit tuotto-odotukset, vaan se johtaa normaalitason tuottojen verottamiseen ylisuurella verokannalla 53 %. Erilaisten yhtiöraenteiden mallit voidaan huomioida neutraalisti vain, jos tuottotaso määritetään yhtiökohtaisesti ja peilaten aiempien vuosien normaalituottoon, kuten esimerkiksi jalostamoiden solidaarisuusmaksun osalta on huomioitu

Metsäteollisuus ry ehdottaa, että veron kohdistamisessa käytettävää prosenttia suurennetaan merkittävästi ja huomioidaan myös vieraspääoma. Suomi ei saa heikentää energia-alan investointiedellytyksiä tilanteessa, jossa niistä kilpaillaan globaalisti. Verossa tulisi myös huomioida mankala-yhtiöiden omistuksen myötä tuleva vähäinen oman pääoman määrä, sekä ymmärtää, että veron kohdistaminen sähköliiketoimintaan voi kannustaa yrityksiä ennemmin käyttämään tuottamansa energian itse kuin myymään sen markkinoille, vaikka markkinahinta olisi laitoksen sähkönhinnan rajakustannusta korkeampi.

3) Verokertymä poikkeaa huomattavasti EU-asetuksen mukaisesta tuottokatolla kerättävistä tuotoista. Veron tasoa tulee kohtuullistaa

Aiemmat arviot tuottokattomallilla kerättävistä summista ovat pyörineet joidenkin kymmenien tai satojen miljoonien eurojen välillä. Hallituksen esityksessä on sen sijaan arvioitu, että ehdotuksen mukaisen veron kertymä on jo 80 - 180 €/MWh keskihinnalla 0,5 - 1,3 € mrd. Hallituksen esityksen ja EU-asetuksen mukaisen tuottokaton vastaavuutta on perustelu s.21 esitetyn kaavan avulla.

Huomion arvoista on, että luonnoksessa esitetty malli poikkeaa ajallisen rajauksen osalta EU-asetuksen mukaisesta tuottokattomallista huomattavasti. Tuottokaton voimassaolo on rajattu kesäkuun loppuun, kun taas esitetty malli olisi voimassa koko vuoden 2023. Ajallisen rajauksen eroavaisuuden lisäksi vero kohdistuu koko sähköliiketoiminnan tuottoon pois lukien esitetty 5 % sääntö sitoutuneelle omalle pääomalle.

Esitetty veron taso tulisi puolittaa tai kohdistaa se 50 % sähköliiketoiminnan voitoista, jotta esitetty vero olisi millään tavoin linjassa EU-asetuksen mukaisen tuottokaton vaikutustenarvioiden kanssa.

4) Muut huomiot tulevaisuuden investointien turvaamiseksi

Energiakriisin ja samaan aikaan tapahtuvan yhteiskunnan sähköistymisen myötä investoinnit puhtaaseen sähköntuotantoon ovat tärkeämpiä kuin ehkä koskaan aiemmin. Sähköntuotantoon liittyvistä investoinneista kilpaillaan globaalisti ja toteutuvien investointien perusteella Suomi pärjää kohtuullisesti tässä kilpailussa. Investointien kohdistuminen tulee välttämättä eriyttämään maita myös teollisen aktiviteetin osalta voittajiin ja häviäjiin yhteiskunnan sähköistyessä ja teollisuuden pyristellessä eroon lopuista fossiilisista päästöistään.

Luonnoksessa esitetty 5 % kohtuullinen tuotto sitoutuneelle omalle pääomalle vaikuttaa välttämättä myös arvioihin tulevien investointien kannattavuudesta. Kilpailijamaita kovempi tuottokattomalli on jo itsessään äärimmäisen huono viesti tuleville investoinneille, mutta pitkittyessään se sotii kaikkea tätä kehitystä vastaan.

Teollisuuden näkökulmasta sähkön hinta on jo hyvin korkealla tasolla ja epävarmuuksia tuleville vuosille on paljon. On hyvin tärkeää, että väliaikaisesta verosta ei muodostu pysyvää vientiteollisuuden kilpailukykyä näivettävää instrumenttia, sillä se ei tiedä hyvää myöskään kansantaloudelle.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja

Vierimaa Heikki
Metsäteollisuus ry